گێڕانەوەی بەسەرهـــ

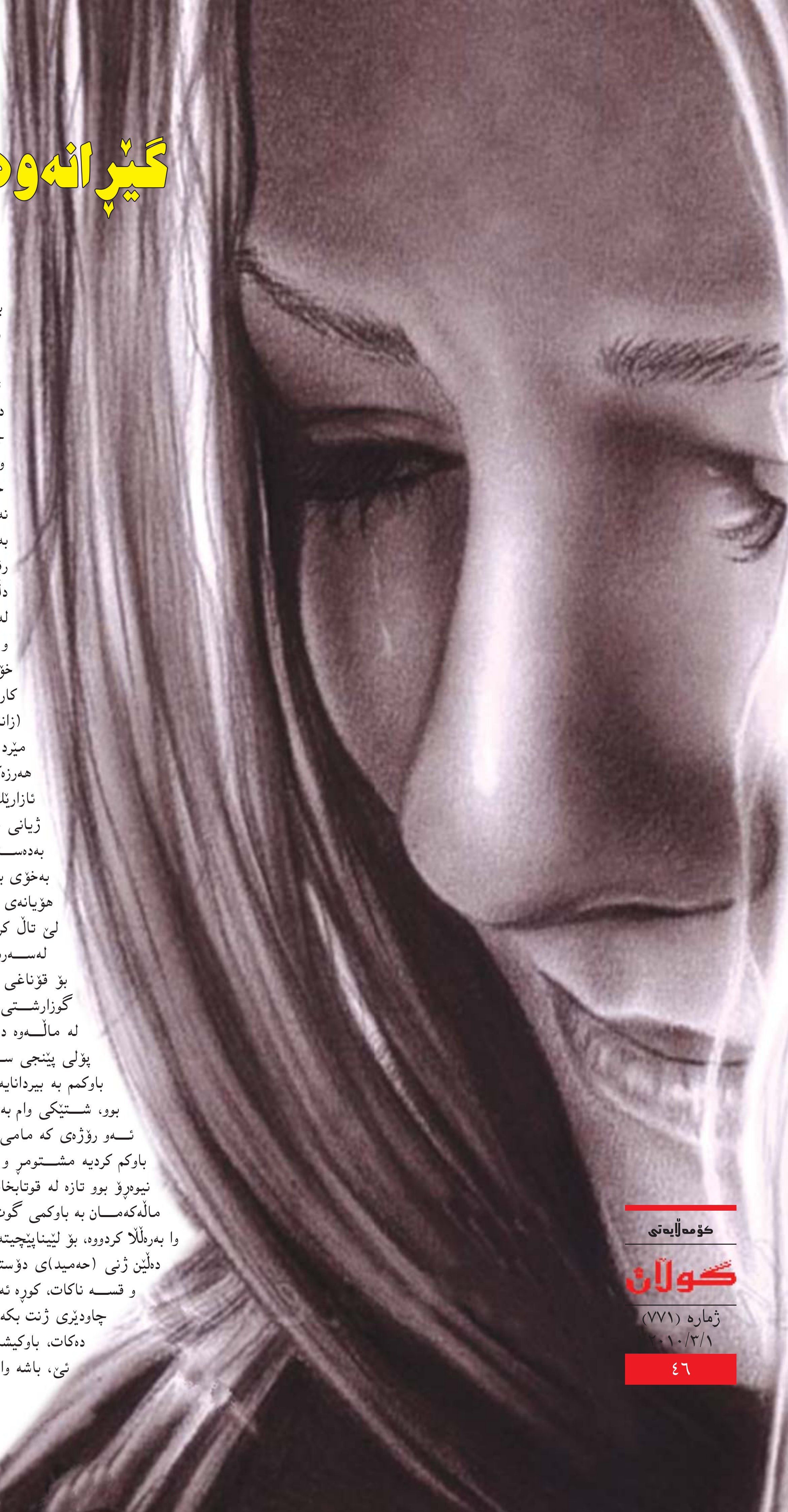

(زانا) کە ئێستا تەمەنی لە سەرووی (بیست) ساڵییەوەیە، هەمیشە بە جۆرێکی تایبەتی باس لە منداڵێتی خۆی دەکات و بە ئەزموونێکی ترسناکی دادەنێت، ئەو لە منداڵییەوە تووشی شۆك هات، وەك خۆی دەڵێ نازانێ (دایکایەتی) مانای چییە و ئەزموونی نەکردووە، ئەو وەکو منداڵانی دیکە، دایکی خۆش ناوێت، یان راستتر وایە بڵێین نەیتوانیووە دایکی خۆش بوێت، بەڵام لەگەڵ هەندێش ناتوانێ رقی لە دایکی بێتەوە، هەمیشە دڵی بە دایکی سووتاوە، ئەم رقە لەدایك و خۆشەنەویستنی لەلایەك و دەستبەرداربوونی ناچارەکی خۆشەویستیشی لەلایەکی دیکەوە، کاری زۆری لە پێکهاتەی دەروونی (زانا) کردووە و بەدرێژایی قۆناغی مێردمنداڵی و سەرەتای قۆناغی هەرزەکاری نیگەران بووە، هەمیشە بە ئازارێك ناڵاندوویەتی! دەبێ چی بێت ژیانی ئەم کوڕەی وا شێواندبێت و وەها بەدەستییەوە ناڵاندبێتی؟ بالێبگەڕێین بەخۆی بەسەرهاتی ناخۆشی خۆی و ئەو هۆیانەی کە گرنگترین قۆناغی ژیانی لێ تاڵ کردبوو لە زاری خۆی ببیسین.

لەسەرەتادا (زانا) ئێمەی گەڕاندەوە بۆ قۆناغی منداڵێتی خۆی و بەمشێوەیە گوزارشتی لەخۆی کرد و گوتی: ئێمە لە ماڵەوە دوو براو خوشکێك بووین، هەتا پۆلی پێنجی سەرەتایش کێشەی نێوان دایکم و باوکمم بە بیردانایە، منداڵێیتیم شتێکی ئاسایی بوو، شتێکی وام بەبیردانایە کە نائاسایی بێت، تا ئەو رۆژەی کە مامی گەورەم هاتە ماڵمان، لەگەڵ باوکم کردیە مشتومڕ و دەمەقاڵێ،وەك ئێستام لەبیرە کە نیوەڕۆ بوو تازە لە قوتابخانە هاتبوومەوە، لەناو هەیوانی ماڵەکەمان بە باوکمی گوت: کوڕە ئاخر تۆ ئەو ژنەت بۆ وا بەرەڵڵا کردووە، بۆ لێیناپێچیتەوە، خەڵك قسەمان پێ دەڵێن و دەڵێن ژنی (حەمید)ی دۆستی هەیە و (حەمید)یش دەیزانێ و قسە ناکات، کوڕە ئەو قسەو قسەلۆکانە لەخۆوە نییە، چاودێری ژنت بکە و ئاگات لێی بێت و بزانە چی دەکات، باوکیشم سەری دەلەقاند و دەیگوت: ئێ، باشە وا دەکەم. مامم گوتی: (حەمید)

کۆمەڵایەتی

ـــاتی دایکێک لە سەر زاری کوڕەکەیەوە

وا من دەڕۆم، خوا دەزانێ ئەو ژنەت بەرزەوت نەکـــەی، بەخۆم چارەی دەکـــەم، پاش ئەو قســـەیە لێیدا ڕۆیشت، باوکم لە هەیوانەکەی ماڵ بەبێ دەنگی دانیشت و سەرێکی بادا و لەبن زمانەوە گوتی: ئەو ژنە بۆ وا دەکات، بۆ هێندە ڕوو قایم و کەللە ڕەقە؟، تۆزێك پیشی خواردەوە و ســـەیرێکی منی کرد و گوتی: (زانا) کـــوا دایکت، لە کوێیە؟ گوتم: نازانم مـــن تازە لە قوتابخانـــە هاتوومەتەوە، زانی نانمان نەخواردووە، هەستا چووە مەتبەخەکە و دوو سێ هێلکەی لە ڕوونی کرد و بانگی کردین و گوتـــی: وەرن نانتـــان بخۆن، لەو دەمەدا دایکم هاتەوە، تەماشـــایەکی باوکمی کرد، لە دوورەوە زانی شـــتێك بووە، بۆیە بێ ئەوەی بهێڵێ باوکم قسەیەك بکات گوتی: لە دەســـت ئەو دائیرەیە مردوومە، هەتا ئێستاش جەنابی بەڕێوەبەرە فەندی ئیشـــی زیادەی دوای دەوامی پێدەکردین، باوکیشـــم گوتی: مادام ئیشی زیادەی پێدەکردن، جەناب پێتان بگوتایە فەڕاشـــێك بنێرە بۆ ماڵەکانمان، با ماڵەوەمان ئاگادار بکاتەوە، نەوەکو قســـەی ئەم و ئەومان بێتەســـەر. دایکم یەکسەر زانی مامـــم هاتووە، بۆیە گوتی: چییە دیســـان (عەلـــی) هاتبوو؟ باوکیشـــم گوتی: بەڵێ ئافرەت کاکم هاتبوو، نەمزانی چۆن وەڵامی بدەمەوە، تۆ هەروا زەمان کورتم بکە، کەباوکم وای گوت، دایکم زانی مەسەلەکە جددییە، دەیزانی چۆنی ســـاردی بکاتـــەوە، بانگی دەکـــردە ژوورەکەی تر و چارەکە ســـەعاتێك دەمانەوە و کە دەهاتنـــە دەرەوە، وەك ئەوەی هیچ ڕووینەدابێ، بارودۆخەکە ئارام دەبۆوە، نەمدەزانـــی لەو ژوورە دایکم چی پێدەگوت، یان چیان دەکـــرد و چۆن وەها باوکمی ئارام دەکردەوە، باوکم دایکمی زۆر خۆشدەویســـت، نەمدیت ڕۆژێك لێیدا، یان تەنانەت دەستیشی لـــێ بڵند بکا، بـــەڵام نیگەرانیش دیار بوو، ترســـێکی لەدڵدا هەبوو، ئارام نەبوو، حەزی دەکرد ژیانێکی خۆش و ئارام بباتە ســـەر و وەکو هەر پیاوێکی دیکە دەیویست ژیانێکی خۆشـــی هاوســـەرێتی هەبێت، بەڵام هەستم دەکرد قەت ئارام نییە، نەمدەزانی بۆ؟

پەیوەندییە تایبەتییەکەی ژنەکەی (حەمید)

(زانا) بـــەردەوام دەبـــێ و دەڵـــێ: ئـــەو نائارامییـــەی باوکم، ماڵیشـــمانی تۆزێك نائارام کردبوو، ئـــەوان نەیاندەتوانی وەکو ژن و مێردێـــك بەیەکەوە دانیشـــن، چ بەتەنیا و چ لەگەڵ ئێمەدا، باوکم زۆر نازی دایکمی دەکێشـــا، بەڵام پێدەچوو هاوســـەرێتی نێوان باوکم و دایکم هاوسەرێتییەکی ناچاری بوو. باپیرم واتە باوکی دایکم بەخواســـتی خۆی دایکمی دابوو بەباوکم. پاشـــان بیستمەوە بە زۆری بەمێردی دابوو، بەڵام بۆچی بە زۆر بە مێردی دابوو مەسەلەکە لە بنەڕەتدا چی بوو تا ئێســـتاش نەمزانی. باری ناوماڵمان هەروا لەرزۆك بوو، یا با بڵێین شـــلۆق بوو، نـــاوە ناوە مامم دەهاتـــە ماڵمان و دەیگوت: (حەمید) من چم بەتـــۆ دەگوت: تۆ هەروا دابنیشـــە و لە گوێی گادا بنوو، من تۆزێك هەراش بووم، خوشـــك و براکەشم هەروا، کە هەردووکیـــان لەمن بچووکتر بـــوون، ئەوەندە منداڵ بوون لەو کێشـــانە نەدەگەیشتن، بەڵام من وانەبووم. تازە چووبوومە ناوەندی و پۆلی دووی ناوەندیـــم تەواو کردبـــوو لە قۆناغی هەرزەکاریدا بووم. جارجارە شـــەوان کێشە لە نێوان باوکم و دایکم دروست دەبوو، نەمدەزانی چییەو لەســـەرچییە! بـــەڵام هەموو جارێ دایکم لـــە ژووری خۆیان دەهاتـــە دەرەوە و دەهاتە ژووری ئێمە و دەرگاکەی دادەخست و باوکمی لە ژووری خۆیان بە تەنیا جێدەهێشت! ڕۆژێك کە پشووی ڕەسمی بوو، نیوەڕۆ بوو، دایکـــم خواردنێکی بۆ ئامـــادە کردبووین و دەوری کاتژمێـــر (١١)ی پێش نیوەڕۆ بوو، لەماڵ دەرچـــوو، نیوەڕۆیە کە باوکم هاتەوە، من خواردنەکەم بۆ باوکم و بۆخۆشمان گەرم کردەوە. باوکم زانـــی دایکم لەماڵ نییە، کە پرســـیاری کرد و وەڵامەکەیمـــان پێگوت، نیگەران بوو، نانەکەی بەســـاردی خوارد و هەر زوو دەســـتی لێکێشایەوە و کەوتە داڵغە لێدان، ئەوەنـــدەی پێنەچوو مامی گەورەم و مامەکەی ترم پێکـــەوە بەدیار کەوتن و بێ ســـەلام کردن بە ژوورکەوتن. مامی گەورەم، لە باوکم نزیك بۆوە و بە دەنگێکی نزم، چووە بـــن گوێی و گوتی: ئەفەندی خانم لەگەڵ جەنابی بەڕێوەبـــەر بینراوە، خۆ ئەمڕۆ دەوام نییە، ئەی چی ئەوی گەیاندۆتە لای ئەو، خۆمان بە چاوی خۆمان بینیمان لە کوێ و کەی ژوانیان هەبوو، دەمانەوێ جەنابیشـــت بێـــی و بتبەینە شـــوێنەکە و بەخۆت دڵنیا بێت، ئەگەر لەوێـــش نەمابن، لە مەوعیدی ئەمجارەدا دێینـــە دوات تا بە چاوی خۆت ببینی، لە پـــاش ئەو گفتوگۆیـــەی نێوان ئـــەو دوو مامەم و باوکم زانیم مەســـەلەکە چییە، ڕقم لە دایکم بۆوە، بەڵام نەشمدەزانی دەریببڕم، چونکە بەتەواوەتی لە کێشـــەکان نەدەگەیشـــتم، باوکم و مامەکانم دوای ئەو مشـــتومڕە لە ماڵ دەرچوون و ئێمە لەماڵ ماینەوە. خوشـــکەکەم گوتـــی: کاکە ئەوە مامەکانم بۆ ڕقیـــان لەدایەیە؟ چ وەڵامێکم پێنەبـــوو، بێدەنـــگ بووم، قەت هەســـتم بە ئاسوودەیی نەدەکرد، دوای ئەوەی لایەنێکی نهێنی کێشـــەی دایکم و باوکم زانی، لەدڵی خۆمدا هەستم بە نارەحەتییەکی قوڵ دەکرد و زۆرم خەفەت پێوە دەخوارد.

چۆنییەتی کۆتایی هێنان بە کێشەکە؟

(زانا) لەسەر گێڕانەوەی باسەکە بەردەوام دەبـــێ و دەڵـــێ: ئێمە لە ماڵـــدا ژیانێکی ناجێگیرمان هەبوو، دایکم وەکو ژنانی دیکە سەرپەرشـــتی نەدەکردین، ئـــەو خەمی ماڵ و منداڵی هـــەر نەبوو، ئێســـتاش نازانم بۆ وابوو، ئێمە وەکو دەڵێین خۆرســـکانە گەورە بوویـــن، باوکم زیاتر ئـــاگای لێمان بوو، من بەم تەمەنەوە هەســـتم دەکرد دایکم حســـابی مێـــردی بۆ باوکـــم نەدەکـــرد، نازانم باوکم بۆ وا هێمـــن و بێدەنگ بوو، یـــا لاواز بوو لەبەرامبەریدا! مشـــتومڕی نێوان مامەکانم و دایکـــم بۆ ئێمە بەدیار کـــەوت، ئێوارەیەك مامەکانم لەگەڵ باوکم لەماڵ دانیشـــتبوون و چاوەڕێی هاتنەوەی دایکمیان دەکرد، لەپڕ ئەویش بەدەرکەوت، ئەوان لێی ڕاست بوونەوە و هەر زوو لێیان پرسی لە کوێ بووی؟ گوتی لە بازاڕ، ئەوانیش گوتیـــان نەخێر، لەگەڵ فلانەکەسدا سواربووی و لە فلانە شوێنیش بووی و بەدواتەوە بووین، ئیدی بووە مشتومڕ و مامەکانم پەلاماریان دا و هەندێکیان لێدا، ئەویش ڕووبەڕوویان بۆوە و بە هەرحاڵ لەماڵ دەریانکرد، بەڵام باوکم پاش ئەوەی مامەکانم ڕۆیشـــتن دوای دوو کاتژمێر، لەگەڵ خۆی هێنایەوە، هەرچەنـــد نەمانزانی لەم ماوەیەدا بۆ کوێ چوو بووە؟!

پەیوەنـــدی مامەکانم و دایکم ڕۆژ بەرۆژ خراپتر دەبوو، شـــەودرەنگانێك، لەگەڵ چرپە چرپ و خشەخشـــی پـــێ و هێنان و بردنی شـــتومەك لەخەودا بووم، بە ئاگاهاتم و هەر لەناو جێـــگادا بووم و چاوم کـــردەوە، بینیم دایکم درێژکراوە و وەکو کەلێشێکی لێهاتووە،

زانا: مرۆڤ بوونەوەرێکە هەستی ناسکە

(باوکم دایکمی زۆر خۆشدەویست، نەمدیت ڕۆژێك لێیدا، یان تەنانەت دەستیشی لێ بڵند بکا، بەڵام نیگەرانیش دیار بوو، ترسێکی لەدڵدا هەبوو، ئارام نەبوو

خستیانە ناو بەتانییەك و بە گوریسێك لوولیان دا، مامەكانم خەریكی ئەو شتانە بوون، خاكەناس و پێمەڕشیان لەسەر زەوییەكە دانابوو، خستیانە ناو گونییەكەوە،، باوكم لەسوچێكی ژوورەكە دانیشتبوو، پاڵی بە دیوارەكەوە نابوو، فرمێسكی لە چاواندا دەهاتە خوارەوە. ژوورەكە زۆر رووناك نەبوو، بۆیە دەموچاوی باوكم بەباشی دیار نەبوو، بەڵام لەخۆوە هەستم كرد تاوانێك روویداوە، بەڵام نەمدەوێرا خۆم ئاشكرا بكەم، نە توانای ئەوەشم هەبوو هەستم بزانم مەسەلەكە چییە، لەخۆوە سامێك گرتبوومی! نازانم چۆن بوو، لە بن جێگاكەم هاتمە دەرەوە، باوكم چاوی بە من كەوت، وەكو بزانێ كە ئەوەی ئاگام لە هەموو شتێكە، لەلای خۆی دانام و دەستی لە ملم كرد و هۆن هۆن دەگریا، كە مامەكانم هاتنەوە ژوورەوە و چاویان بە من كەوت و لە پەنای باوكم دانیشتوومە، وایانزانی هەموو شتێكم زانیوە، هاتنە لام دەستیان لە ملم كرد و مامی گەورەم گوتی: (زانا) كوڕم دەبێ زۆرت ئاگا لە خوشك و براكەت بێ، بەتایبەتی (نازێ)ی خوشكت كە یەك دوو ساڵی تر هەراش دەبێ و جاحێڵ دەبێ، ئێمە لە خەمی ئێوە بووین، ئەگەر بە فریاتان نەكەوتبایەنە ئەو دایكەتان ئێوەشی سەرگەردان دەكرد، جارێ وەختی گێڕانەوەی هیچ نییە با باوكتان لە مەسەلەكەتان بگەیەنێ، لەگەڵ ئێمەش وەرە، سواری ئۆتۆمبیل بووین و تەرمی دایكیشم لەناو بەتانییەك لوول درابوو، بە دووان مامم و باوكم خستیانە ناو سندوقی ئۆتۆمبیلەكە و مامی بچوكم لێیخوڕی، شەو درەنگ بوو، باران لەنیوەڕۆیەوە دەباری، جار جار نم نم و جارجاریش بە خوڕ دەبوو، كە گەیشتینە گۆڕستانێكی دەرەوەی شار باران كڕی كردبۆوە، چووینە ئەوپەڕی گۆڕستان و دیار بوو پێشتر قەبرێكیان لێدابوو، تەرمەكەیان هێنایە خوارێ و گوریسەكەیان كردەوە و بە بەتانییەوە شۆڕیان كردەوە ناوقەبرەكە و ئەوجا بە خاكەناس خۆڵیان پێدا كرد، تا قەبرەكە پڕ بۆوە،

جارجارە سەیرێكی باوكمم دەكرد و بەردەوام فرمێسكی لە چاواندا دەهاتە خوارەوە. چووە لای ئۆتۆمبیلەكە و قورئانێكی بچووكی هێناو كردیەوە، لەسەر گۆڕەكە راوەستا و دەمێك لە بن لێوانەوە دەستی بە خوێندنەوەی قورئانەكە كرد، تا نزیكەی دە دەقیقەیەك ئەوجا مامی گەورەم گوتی: حەمید درەنگە و زوو تەواو بە، با تووشی كێشەیەك نەبین، مامم هاتە لای من و گوتی: كوڕم (زانا) ئەو باسە لەلای كەس نەدركێنی، ئێمە تازییەی بۆ دانانێین و خۆشمان وا نیشان دەدەین كە ئاگامان لە هیچ نییە و نابێ خوشك و براكەشت بەهیچ شتێك بزانن و بەهیچ شێوەیەك هیچیان پێنەڵێیت دەنا خۆشت و باوكت و ئێمەش تووشی كێشە دەبین، تەنیا ئەوەندە دەڵێین دایكتان رۆیشتووە و كەس نازانێ بۆ كوێ چووە، ماوەیەكی دیكە ئێمە بۆخۆمان ژن بۆ باوكت دێنینەوە و ئەو ژنەش دەبێ لە دایكتان زۆر باشتر و بە رەحمتر و بەوەفاتر بێت، ئەگەر هەر كەموكوڕییەكی بەرامبەرتان هەبوو ئێمە لێی بەرپرسیارین،

ئەو شەوە كە گەڕاینەوە مامەكانم لەگەڵ ئێمە هاتنەوە، ئەوان نووستن، بەڵام من قەت خەوم لێنەدەكەوت، هەم لەترسان هەمیش لە حەپەسان، باوكم كە نووست، ماوە ماوە لە خەو رادەچڵەنی و یان هەر لەناو خەودا دەگریا و ئەوجا بە ئاگا دەهاتەوە، سەیرێكی دەوروبەری دەكرد و پاشان تەماشایەكی منی دەكرد، منیش خۆم دەخەواند، كە دەیدی نووستوومە، دەهاتە لام و بەتانییەكەی بە جوانی پێدادەدام و ماچی دەكردم و دەستی بەسەرم دادەهێنا، ئینجا هەر بەوحاڵەوە دوای چەند خولەكێك دەنووستەوە، منیش چاوم دەكردەوە و فرمێسك وەك رووبار بەچاومدا دەهاتە خوارەوە، دایكم بەبێ دەنگی نێژرا، زۆر سكم بە دایكم دەسووتا، دەمزانی كوشتیان، یان خنكاندیان، بەڵام بە چاوی خۆم نەمدیبوو، نەمدەزانی چۆن مرد، یا كامیان و چۆن كوشتیان، دەمزانی دایكم دەستی لەگەڵ پیاوێكی دیكە تێكەڵە، یان با بڵێین پیاوێكی دیكەی خۆش دەوێ. باوكم باری دەروونی خراپ و خراپتر دەبوو. مامم ئێمەی بردە لای خۆی، هەر بۆ بەیانی ماڵمان باركرد و چووینە ماڵی مامم، مامۆژنم زۆر نازی دەكێشاین، خانووەكەیان زۆر گەورە و پڕ ژوور بوو، زۆر بە باشی ئاگادارمان بوو، هەموو جارێ بە منداڵەكانی خۆی دەگوت: نەكەن وا بكەن هەست بە فەرق و جوداییی یا غەریبی بكەن، ئێوە خۆتان لە ئاست ئەوان بە خاوەن ماڵ نەزانن، دوو سێ رۆژ بوو باوكم باری دەروونی بەتەواوی تێكچووبوو. مامم بەزووترین كات بردیە لای پزیشكێكی دەروونی و تۆزێك بە دەواو و دەرمان وەزعی باش بوو، ئینجا دوای مانگێك ژنێكی تریان بۆ هێنا، بە هێنانی ژنی دووەمی وەزعی خراپتر بوو، جارجارە باش دەبوو، جارجارەش خراپ، چەند جارێك لە نەخۆشخانە خەوێندرا چاك دەبۆوە، بەڵام پاش ماوەیەكی دیكە باری تەندروستی خراپ دەبۆوە، نزیكەی ساڵێك وەها مایەوە، زڕ دایكەكەم زۆر لەگەڵمان باش بوو، هەرچەندە ئێمە منداڵیش نەبووین بەڵام زۆر باش چاودێری دەكردین و دەتوانم بڵێم خزمەتی دەكردین. خوشك و براكەم زۆر بە پەرۆشی باوكم بوون، بەڵام سەریان لەوە سوڕما بوو، ئاخر باوكم چ عەیبی نەبوو، بۆ وەها تێكچوو، دایكم بۆ شوێن بزر بوو، چۆن رۆیشت و ئاوا نەگەڕایەوە، بۆ كوێ چوو بۆ رۆیشت؟ ئەوە ئەو پرسیارانە بوو هەموو جارێ خوشكم و براكەم دەیانكرد، منیش خۆم دەخواردەوە وەڵامم نەدەدایەوە،

باری تەندروستی باوكم گەیشتە رادەیەك، جاری وا هەبوو بە مانگ لە نەخۆشخانە دەمایەوە، بە كورتییەكەی باوكم هەندێك جار وەك شێتانی لێدەهات، بگرە هەر بەتەواوەتی شێت دەبوو، ئاخیرییەكەی هەر دوو مامەكەم بردیانە وڵاتی (ئەردەن) و وەكو مامم دەیگێڕایەوە و گوتی: بردمانە لای پزیشكێكی دەروونی بە ناوبانگ و یەكسەر پرسیاری ئەوەی لێكردین و گوتی: ئەگەر دەتانەوێ لەوەی خراپتری لێنەیە و بەتەواوەتی شێت و هار نەبێت، دەبێ بەسەرهاتە راستەقینەكەیم بۆ باس بكەن، كە باسی مردنی ژنەكەیمان كرد، گوتی نەخێر ئەوە ژنی نەمردووە، بەڵكو كوژراوە بۆ ئەویش حەزی نەكردووە، بەم چارەنووسە بگات، منیش ورد و درشتی مەسەلەكەم بۆ باسكرد و گوتم: دكتۆر ئەو برایەمان ژنەكەی خۆی خۆشدەویست، بەڵام ژنەكەی ئەمی خۆشندەویست و پەیوەندی لەگەڵ كابرایەكی دیكە هەبوو، كە پێشتر خۆشیدەویست، ئێمە بەمەمان زانی، بۆیە پێمان قبوڵ نەدەكرا و لەناو خەڵكدا حەیامان دەچوو، ناچار شەوێك لەبەردەمی خۆی و لە ماڵەكەی خۆی خنكاندمان و هەر بەخۆشمان بەوشەوە بردمانە قەبرستان و ناشتمان! كە دكتۆرەكە ئەوەی بیست گوتی: تازە ئەوە چاك نابێتەوە، بەڵام هەر ئەوەندەم پێدەكرێ نەهێڵم لەوە خراپتری لێبێت. ئیتر منیش ئەوسا زانیم كە ئەوشەوە چی روویداوە، ئەم رووداوە ئەوها مایەوە و پاش چەند ساڵێك لەمردنی دایكم، باوكیشم مرد. نە ئەوسا و نە ئێستاش نازانم مامەكانم راست بوون یان نا؟ بەڵام ئێستاش دڵم هەر بە دایكم دەسووتێ.

دایكم بەبێ دەنگی نێژرا، زۆر سكم بە دایكم دەسووتا، دەمزانی كوشتیان، یان خنكاندیان، بەڵام بە چاوی خۆم نەمدیبوو، نەمدەزانی چۆن مرد

لە نێو زینداندا ئازارەكانی دەگێڕێتەوە

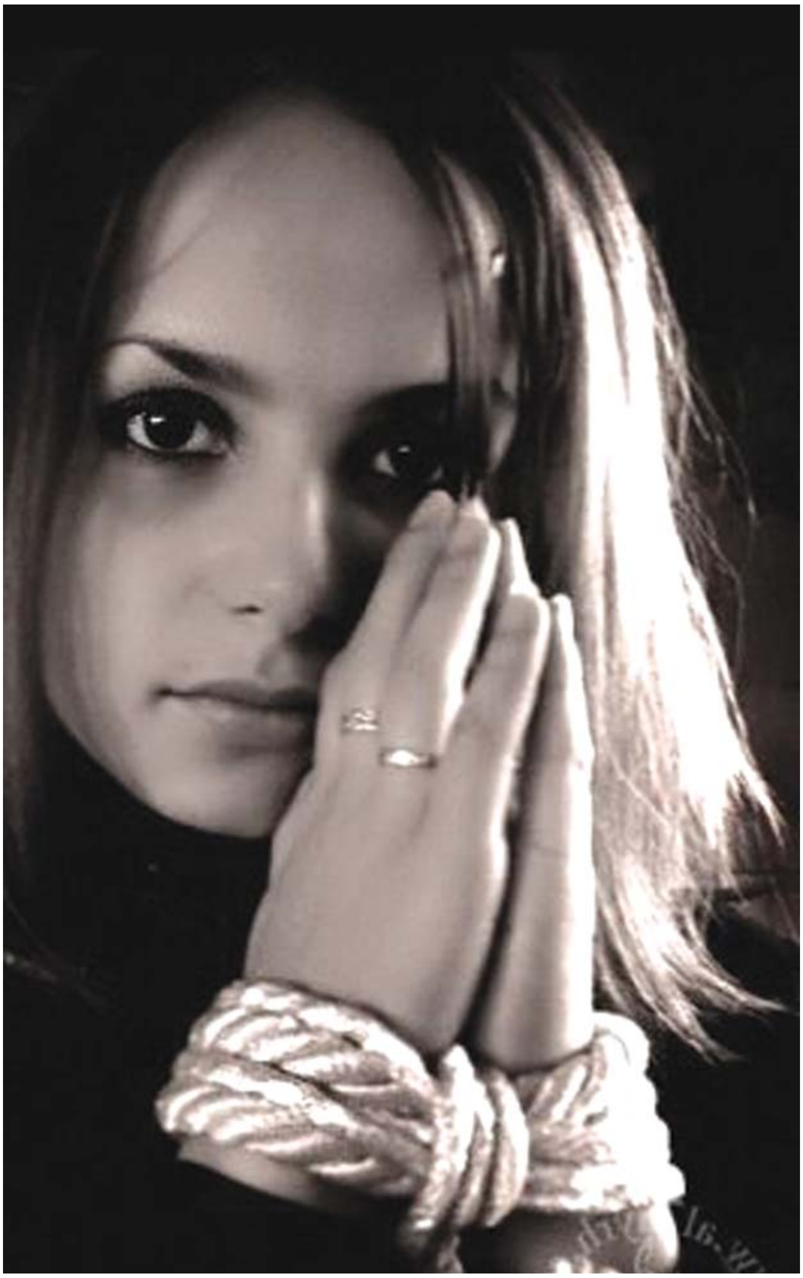

كە تەماشایت دەكرد، دەتگوت تەمەنی بیست و حەوت یا هەشت ساڵ دەبێت، بەڵام راستییەكەی تەنیا بیست و سێ ساڵ زیاتر نەبوو! ژنێكی تا بڵێی جوان و بەرچاوبوو، خڕپنی سوورو سپی و باڵا بەرزی چاو برۆ رەش بوو. كە قسەت لەگەڵی دەكرد، هەستت دەكرد ژنێكی چاوكراوەیە، لەناو ناخۆشییەكانی ژیاندا راهاتبوو. زۆر باكی بە زیندان و ژیانی ناو بەندیخانە و ئەو شتانە نەدەدا! دەیگوت پارە هەموو شتێ بە مرۆڤ دەكات. ئەوە كۆمەڵگەیە ئەگەر پارەت هەبێت، رێزت دەگرێ! هەر كۆمەڵگەشە ئەگەر هەژار و لات و بێ پارە و دەستكورت بوویت، بە چاوێكی نزم تەماشات دەكات. من هەر زوو لە درۆ و ریساییەكانی ئەو دنیایە گەیشتم، بۆیە تا پێمبكرێت دژی ئەو دنیایە دەبم.

ئەمانە ئەو قسانە بوون كە (هاژە) بۆ (نەسرین)ی توێژەری كۆمەڵایەتی كردوون. كاتێك لەسەر كاری بەدڕەوشتیدا دەستگیر دەكرێت و بۆ ماوەی ساڵێك(بەندی) حوكم دەدرێت، (نەسرین) وەكو توێژەرێكی كۆمەڵایەتی دیمانە و لێكۆڵینەوەی لەگەڵ (هاژە) و چەندانی وەك هاژە دەكات، هەم بەمەبەستی زانینی هۆیەكانی تاوانكردن لایان و، هەمیش بە مەبەستی هەوڵدان بۆ گۆڕینی رەفتاری كۆمەڵایەتییان و دروستكردنەوەی كەسایەتییان و گەڕانەوەیان بۆ ناو كۆمەڵ وەك كەسێكی سوود بەخش. (نەسرین) تێبینی زۆر لەسەر(هاژە) لە دەفتەرەكەی خۆی تۆمار دەكات. بەڵام ئێمە لەو تێبنیانە دەگەڕێن و وەلامی ئەو كۆمەڵە پرسیارە دەنووسینەوە كە(هاژە) لەمیانی وەڵام دانەوەیاندا بەشێكی بەسەرهاتی لەشفرۆشییەكەیان و بارودۆخی ئەوسای بەر لە زیندانیبوونیمان بۆ دەگێڕێتەوە، (هاژە) بەمشێوەیە وەڵامی پرسیارەكانی (نەسرین) دەداتەوە و لە مێردكردنییەوە تاوەكو ئاڵوودەبوونی بە كاری لەشفرۆشی و دەڵێ:

تەمەنم نۆزدە ساڵ دەبوو، كە دایكم بە مێردی دام و مستە پارەیەكی پێ وەرگرتم، باوكم بە تەمەن هەر پەنجا ساڵێك دەبوو، بەڵام دووچاری نەخۆشییەكی درێژخایەن ببوو، زۆر بەو نەخۆشییەوەی گرفتار ببوو، پاش ئازاركێشان و لە ناو جێگە كەوتنێكی زۆر، لە نەخۆشخانە كۆچی دوایی كردوو و مرد.

براکانم بچووک بوون و هی ئەوەی نەبوون بتوانن ماڵ بەڕێوەببەن. هەر من کچی گەورەی ماڵ بووم، من دەمگوت دایــە با لە فەرمانگەیەك یان شــوێنێك دابمەزرێم و کارێك بکەم، کەچی ئەو نەیسەلماند، منی دایە کابرایەك کە تەمەنی چل و دوو ســاڵ بوو، زیاتر لە بیست ساڵ لە من گەورەتر، بەڵام دەوڵەمەند و دەستڕۆیشتوو بوو، لەبەرامبەریشدا دایکم پارەیەکی باشی وەك نەخت وەرگــرت. دواتر بۆم دەرکەوت کابرا دوو ژنی دیکەشــی هەیە و بە ئێمەی نەگوتبوو. هەرکە ئــەوەم زانی بە دایکمــم گوت: کچێ دایە ئەوە خــاوەن دوو ژنــی دیکەیە، کەچی ئــەو بەمنی گوت: دەی دەی، چییە دوو ژنی دیکەی هەیــە، چییە با هەیبێ، خۆ ژن ژنی نەخواردووە! شــوکر باش نییە دەوڵەمەندە. خۆ لەگەڵت خراپ نییە. ئەوە نییە وا ئێمەش بەخێو دەکات و تۆش لە تێروپڕیدا دەژیت، باشتر نییە لەوەی لەگەڵ کابرایــەك بایت کە خودا نەبێ کــەس نەیدەزانی چۆن دەبوو لەگەڵت، کە دیتم ئەوە قســەی دایکمە، چارم ناچار بوو. گوتم با رایکێشــم چاکترە لەوەی خــۆم بهاوێمە ناو چارەنووســێکی نادیار! راســتییەکەی کابراش لەگەڵــم هەتا بڵێی باش بوو، دەیزانی کە لەبەر ئەوەی ژنی گچکەیم لەوانەیە ژنەکانی دیکەی غەدرم لێبکەن، هەســتا، بەخــۆی خانوویەکی مامناوەندی کڕی و من بە تەنیا تێیدا دەژیام.

لەو ژیانەمدا زۆر بەخۆشــی و بەبێ کێشە دەژیام، وایکردبوو نە ژنەکانی دیکە کێشەم بۆ دروستبکەن، نەماڵی دایکیشم پێویستیان بە هیچ شتێك بێ، ساڵێك بوو مێردم کردبوو، سکم نەبوو، دوایی بۆم دەرکەوت کــە مێردەکەم دووچاری نەخۆشــییەك بووە، ئەو نەخۆشییە وایلێکردووە کە منداڵــی نەبێ، هەر چەنــدە لە ژنەکانی دیکەی یەکی دوو سێ منداڵیشی هەبوون، بە نیازبوو بچێتە(ئێران) بۆ چارەســەری. ئەوەبوو ماوەیەك خەریکبوو ناوی یەك دوو پزیشــکی باش پەیدا بکات بۆ ئەوەی هەردووکمان سەفەر بکەین، کە هەموو شــتێکی تەواو کرد رۆژی سەفەرکردنی دیاریکرد، رۆژێك پێش سەفەری برایەکی لەخۆی بچووکتری تەلەفۆنی کرد کە دایکی وا لە نەخۆشــخانەیە حاڵی شڕە. بۆیە بە پەلە ســواری ئۆتۆمبیلەکــەی دەبێ و لە ڕێگەدا لەبەر خێرایــی لێخوڕینی ئۆتۆمبیلی لە دەســت وەردەگەڕێ و دەستبەجێ دەمرێت. من تەنیــا و بێکەس مامەوە. بەهەر حاڵ پاش ئەو کارەساتە هەوێیەکانم کەوتنە خۆ، ئەوەی لە ماڵ و میرات بە بــەرم دەکەوت بە نیوە چڵی دامیانــێ و گەڕامــەوە لای دایکم. یەك دوو مانگ لــە لای دایکم مامــەوە. دایکم هەر رۆژەی بڕوبیانوویەکی پێ دەگرتم، مەبەستی بوو هەرچی زووە مێرد بکەمەوە و بڕێکی دیکە نەختــم پێوەربگرێت. بۆیە بەم و بەوی گوتبوو، بــۆ بە مێردانەوەم من زۆر دڵــم بە مێرکردنەوە خــۆش نەبوو، چونکە مردنی مێردم زۆر کاری تێکردبووم، بەڵام دایکیشــم فشارێکی زۆری خستبووە ســەرم، نازانم چۆن بوو رۆژێك یەك دوو ژن هاتنە ماڵمان و داوای منیان کرد.

دووبارە مێردکردنەوە و کەوتنە ناو هەڵە

(هاژە) درێژەی بە بەسەرهاتەکەی خۆی داو و گوتی:

کە ســەیری ئەو یەك دوو ژنــەم کرد قەت نەچوونــە دڵمەوە، نازانم بۆ هــەر لە خۆمەوە خۆشــیم لە چارەیان نەهات، رەفتاریان ئاسایی نەبوو، دایکم لەگەڵیان پێکهاتبوو، بڕە پارەیەك وەك نەخــت وەربگرێت و ئەوانیش ئازادن، چیم بــۆ بکەن یان نەیکەن. کابرا کە هاتە خوازبێنیم پیاوێکی تەمەن لەسەرووی سی ساڵییەوە بوو، بەڵام زۆر بە ساڵ دیار بوو. فشاری دایکم زۆر نارەحەتی کردبووم بۆیە ملم کەچ کردوو گوتم: تازە دایکم ئیشــەکەی کردووە، هیچی بۆ من نەهێشــتۆتەوە. رۆژی مارەکردن و گواستنەوەم یەك رۆژ بوو. ئاهەنگێکی سادە و ساکار و سەر پێی بۆ رێکخســتم و لە خانوویەکی کردم سەد مەترێك دەبوو، ماڵی ئامۆزایەکیشی لەگەڵیدا بوو. دوو سێ رۆژان هەستم کرد ئەو پیاوە هیچ ئیشــێك ناکات، خەرجییەکی سادە و ژیانێکی بێ ســەر و بەری هەبوو. شەوانە هەندێك پیاو دەهاتنــە ماڵمان و یــاری دۆمینە و قوماریان دەکرد و تا درەنگانی شەو خەریکی قومار کردن و مەی خواردنەوە دەبوون. دەمگوت: ئەوانە چ دەکەن هەموو شــەوێ یان دێنــە ژووری ئێمە یانیش دەچنــە ژوورەکەی ماڵــی ئامۆزات؟ کەچی مێردەکەم کە ناوی (سابیر) بوو، دەیگوت: کچێ گوێ مەدەرێ ئەوانە کە سەرخۆش دەبن بــە کەیفی خۆیان پارە دەبەشــنەوە، جێگەیان نییە، دێنە ماڵی ئێمە، لە بەرامبەریشــدا ئێمە بڕە پارەیەکیــان لێوەردەگریــن، تۆزێك کردمە مشــتومڕ و دەمە قاڵی لەگەڵــی، بەڵام ئەو لەســەر رەفتاری خۆی ســوور بــوو، گوتی: ئەگەر رازی نیت هەستە بڕۆوە ماڵی دایکت، من نەبام لە برســان دەمردی، ئێستا لەلای من نازو فیــز و لاف و گەزافی لێدەدەی؟ منیش لە قسەکانی رقم هەستا بە زیزبوون رۆیشتمەوە لای دایکــم، کە چوومــەوە لای دایکم و هەر کە پێم لــە ژوورەوە ناو دایکم چاوی پێمکەوت زانی بەخۆشــی و بۆ ســەردان نەچوومەتەوە. یەکسەر گوتی: کچێ هەی هەش بەسەر، خۆ بەزیزبوون نەهاتوویتەوە گوتم : با. کە پرسیاری کرد گوتم: حاڵ لەمە حیکایەت لەمە، گوتی: هیچ چــارە نییە دەبێ بچییــەوە نێو ماڵ و مێردی خۆت، کابرا برادەر و میوانی هەنە، جا چ بوو، ها چییە هەر لە ئێســتاوە لووتت بڵند بووە. گوتم: کچــێ دایە لووت بڵندی چی و حاڵی چی، کابرا رەوشتی باش دیار نییە، ئەوانە هەر شــەوەی چینێك دێن و چینێك دەچنەوە، بەیانیان سندووقێك بوتڵ و قووتی مەی فڕێ دەدەم. تۆ بۆ تێناگەی ئێمە لەو مشــتومڕانە دابووین(سابیر)ی مێردم بەژوورکەوت و کەوتە ســەر پێی دایکم و ئەوهای قســەکرد دنیای کردە شــامی شەریف و گوتی: مامۆژن ئەوانە هەموو خزم و ناســیاون.(هاژە) هەر لە خۆیەوە دڵی پیسە، بەهەر جۆرێك بێت، هەندێك پارەی دایە دایکم و رازی کرد و منیشان بردەوە... کە گەڕامەوە، دوو رۆژی پێچوو ژنی ئامۆزاکەی هاتــە لام و گوتی: ســبەی ئێوارێ دوو ژن و ســێ پیاو دێنە ماڵی ئێمــە و تا درەنگانێ میوانن، ئێمەش دەبێ بچینە بازاڕ و سێ چوار کیلۆ گۆشت و سەوزەو میوە بکڕین و شەو تکەیان بۆ دەکەین، شەوێ ئەوانەی باسیان کرد هاتن، شەوکردیانە بەزمی خۆیان، ژن و پیاو خەریکی قومارکردن و مەی نۆشین و سەفا و بەزم بوون، بە کورتی هەفتەی یەك دووشەو ئەوە بەزم بوو، ئەمجارە(ســابیر) فێر ببو منی لەگەڵ پیاوێك لەیەك ژوور دەهێشــتەوە.. شەوێکیان کە من و

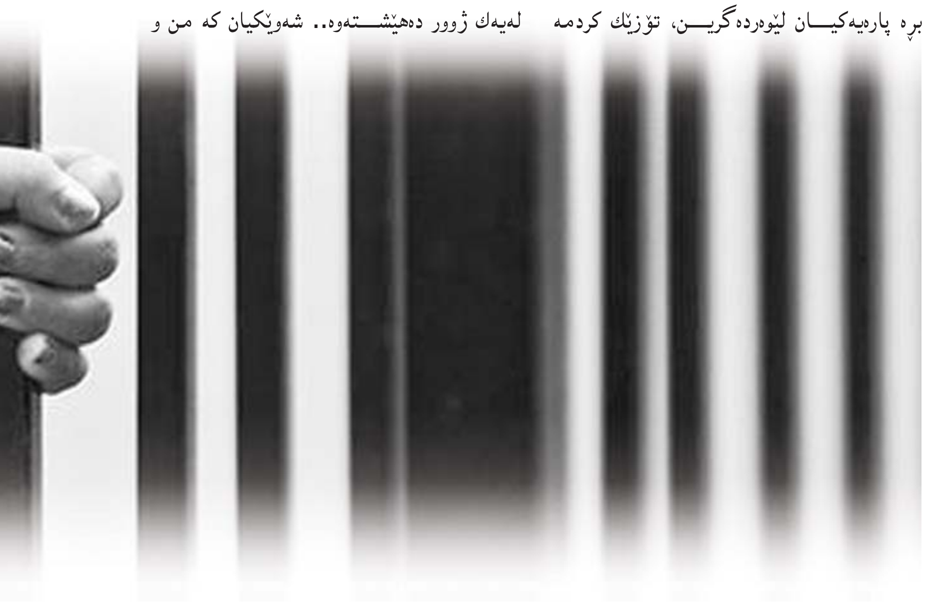

> لەو ژیانەمدا زۆر بەخۆشی و بەبێ کێشە دەژیام، وایکردبوو نە ژنەکانی دیکە کێشەم بۆ دروستبکەن، نەماڵی دایکیشم پێویستیان بە هیچ شتێک بێ

پیاوێـــك به تەنیا لە ژوورێکـــدا ماینەوە، کابرا دیار بوو دەوڵەمەند بوو شەدە پارەیەکی دەرهێناو دایە دەســـتم، گوتم: ئەوە چییە؟ گوتی: هیچ نییـــە، دیارییە، فڕێمدایەوە بەردەســـتی، کابرا تەماشایەکی کردم و بزەیەکی هاتێ و گوتی: وا دەزانی ناتناسم، مێردت هەموو شەوێ پارەی بە کرێدانی ماڵەکەی وەردەگرێ و تۆش دەنگ ناکەی ، ئێســـتا لە بەرامبـــەر من ئەو ڕەفتارە دەکـــەی، هەر چۆنێك بێت قســـەیەك لە من و قسەیەك لەو، لە ژوورەکە هەستا و چووە دەرەوە و هاواری کرد(ســـابیر) ئەوەبـــوو ژنەکەت، تۆ چیـــت بە من گوت و ژنەکـــەت چی دەکات! (سابیر) هاتە ژوورەوە و گوتی: بۆچی دیاریت دەداتێ وەرناگری، ئەوە خزمی خۆمانە. ئینجا (ســـابیر) و ئامۆزاکەی و ژنەکـــەی و کابرا، هاتنە ژوورەوە و دانیشتن دەستیان کرد بە مەی خواردنەوە هەتا ســـەرخۆش بوون(سابیر)یش بە هـــەر جۆرێك بوو بە زۆر مەی پێ خواردمەوە، منیش ســـەرخۆش بووم ئیـــدی مەیدانیان بۆ خۆش بوو، چوونە دەرەوە و من و کابرا دیســـان بـــە تەنیا لە ژوورەوە ماینـــەوە و کابرا لێمهاتە پێشـــێ و خەریکم بوو هەتا لە پەلوپۆکەوتم. تا وەکو ئیشی خۆی تەواو نەکرد وازی لێنەهێنام. منیش داهێزرا بووم، تا بەیانی درەنگ بە ئاگا نەهاتمەوە، دوای ئەوە تێگەیشتم مەسەلە چییە و چ دەگـــوزەرێ. منیش گوتم مادام پیاوێکی ملئەســـتووری وەك (ســـابیر) گوێ بە هیچ نەدات من بۆ پێیبدەم، ئـــەوە هەڵەی گەورە و کوشـــندەکەی من بوو. دواتر باجەکەیشـــم دا، وایلێهات هەفتەی ســـێ شەو تا چوار شەوان، بـــەزم بوو لە ماڵی ئێمە جا یـــا لە ژوورەکەی ئێمە یان لە ژووری ئامۆزای(ســـابیر) دەکرا، بەڕاستی دنیایەکی سەیر بوو، کە دەبووە کاتژمێر هەشـــتی شـــەو، چوار پێنج پیاو، هەندێکجار ژنیشـــیان لەگەڵ خۆ دەهێنـــا و تا درەنگانی شەو رایاندەبوارد و دەیانخواردەوە، هەندێك شەو پیاوی دیکە دەهاتـــن، من و ژنی ئامۆزاکەی لەگەڵیان راماندەبوارد، لە بەرامبەردا(ســـابیر) و ئامۆزاکـــەی پارەیەکی باشـــیان وەردەگرت، بـــە کورتی و بە کوردی ماڵـــی ئێمە ماڵێکی لەشفرۆشـــی بوو. لەســـەر ئەو کارانەش چەند جارێك تووشی نەخۆشی سێکسی بووم و ناچار ببووم ســـەردانی پزیشـــك و نەخۆشخانان بکەم بۆ چارەسەری.(ســـابیر) دەیگوت: ئەوە چییە هێندە خۆت نەخۆش دەکەی، بازاڕمان کز دەبێ و دوایی کاســـبییەکەمان لە دەســـت دەدەین!! رۆژهات و رۆژ رۆیی، دایکیشم بەمەی زانی. بەڵام (ســـابیر) بە پارە فریوی دابوو. دەنگی نەدەکرد و پاکانەی بۆ دەهێنایەوە. شـــەوانە ئەو بەزمانە دووبارە دەبۆوە، هەتا شەوێکیان ، چوار زەلام هاتنە ماڵمان، د,وانیان دەمانچەیان پێبوو، دوای ئـــەوەی هەمـــوان دەخۆنـــەوە و تەواو ســـەرخۆش دەبن، یەکێکیـــان دەڵێ من دەچمە لای(هـــاژە) و تا بەیانـــی لەگەڵی دەمێنمەوە و پارەی هەمووشـــتان دەدەم، یەکێکی دیکەیان گوتی: نەخێر(هـــاژە) تەنیا هی منە و لەلای من دەمێنێتەوە و پارەی کەسیشتان نادەم، لەمەوە دەبێتـــە بینە و بەردە و مشـــتومڕیان، ئەوانیتر دەکەونـــە نێوانیان ســـوودی نابـــێ، دەیکەنە لێکـــدان و بوتـــڵ بۆی یەك راوەشـــاندن، بە هەزار حاڵ من و ژنی ئامۆزاکەی(ســـابیر) خۆمان لە بن دەســـتیان لـــە ژوورەکە رزگار کرد و چووینە حەوشـــەی ماڵەکە، ئەوانیش هەر خەریکی لێکـــدان و تێهەڵدان دەبن، کابرا ئەوەی یەکەم کە گوتی(هاژە) لای من دەبێ و پارەی هەمووشتان لەسەر من، دەمانچەکەی دەردێنێ و سوار دەکات، گوللەیەك لە تەختی نێوچەوانـــی کابـــرا دەدات و دەموودەســـت دەیکوژێـــت، ئیتـــر کار لـــە کار دەترازێ و دەبێتـــە هـــەرا و دەروو دراوســـێ هەموو پێ دەزانن، دراوسێیەکان لە مێژووبوو لە(سابیر) و ئامۆزاکەی کۆڵدار ببوون و بەهەر بیانوویەك بایە دەیانوویســـت هەنجەتێکی پێبگرن و لە کۆڵانەکە دەریانبکەن، بەو شەوە کابرا مەیتی لە ژوورەکەی ئامۆزای(ســـابیر) کەوتبوو ئەو گۆڕە و ئەو ناوەی کردبـــووە گۆمی خوێن. دراوســـێکان کە زانیان ڕووداوێکی کوشتن لە ماڵی ئێمەدا روویـــداوە، هەر زوو تەلەفۆن بۆ پۆلیسی فریاکەوتن دەکەن و ئەوانیش هێندەی پێناچێـــت دەگەنە ماڵی ئێمـــە و چوار پێنج پۆلیـــس بەخۆو بە چەکـــەوە وەژوور دەکەون، کابـــرای بکوژ چـــەك دەکـــەن و هەموومان راپێچـــی بنکـــەی پۆلیس دەکـــەن و لەوێ هەر یەکـــە و لە ژوورێـــك دەمانگرن، ئەوجا لێکۆڵینەوەمان لەگەڵدا دەکەن و دەزاندرێ کە کەســـە کوژراوەکە برادەریەتی، ئەو بە جۆرێك لێکۆڵینـــەوەی لەگەڵدا دەکرێـــت، ئێمەش بە جۆرێکی دیکـــە. نۆرەی لێکۆڵینـــەوە دێتە ســـەر من و منیش ورد و درشتی ڕووداوەکە و وەزعی خۆمم گێڕایەوە و هیچم نەبوارد و دانم بە تاوان و هەڵەکانی خۆم ناو، بڕیارمدا بوو کۆتایی بـــەو بێئابڕوویەم بێنم و هیچی دی لەو دۆخەدا نەمێنمەوە. سزاشم چی دەبێت بابێت. ئەوجا بردیانینە بەندیخانە. کێشەکەمان سێ چوار مانگان درێژەی کێشا و دواتر هەر یەکەمان بەجیا حوکمدرایـــن، من بۆ ماوەی ســـاڵێك زیندانی حوکم درام و کابرای بکوژ، پانزە ســـاڵ و (سابیر) و ئامۆزاکەشی یەکێ پێنج ساڵ و نیو و ژنی ئامۆزاکەشی بە پێنج ساڵ و مانگێك. ئەوانی دیکەش کە شەوەکەی لەوێ بوونە هەر یەکەی بە ماوەیەك کە نازانم چەند بوو، حوکمدران.

من کە ســـاڵێك و حەوت هەشـــت مانگان ژنی(سابیر) بووم، خۆم بە تەڵاقدان دا و ئەوە تەنیا دوو مانگم ماوە ماوەی بەندییەکەم تەواو ببێ و بڕیارمداوە تا ماوم جارێکی تر نەچمەوە لای ئەو جۆرە کارانە. ئەگەر خوداش مێردێکی دیکەی پیاوی بە قسمەت کردم باشە و دەیکەم ئەگەر نا دەست بە کارکردن دەکەم. خۆم سەر بەرزانە و بە ئارەقەی نێوچەوانی خۆم دەژیەنم و هەتا لە ژیانیشـــدا مابم چـــاوم بە چارەی دایکم ناکەوێتەوە و نایبینم. ئەگەر دایکێکی باش بوایە نەدەگەیشـــتمە ئەو چارەنووسە. با بەسەرهاتەکەشـــم وانەیەك بـــێ بۆ خۆم و بۆ کەســـانی دیکەی هاوشـــێوەی خۆم، ئەگەر لۆمەی دایکم دەکەم، دەبێ لۆمەی خۆشـــم بکەم. چونکە بە خۆشـــم خەتابارم و نەدەبوایە بـــەو گەنجییەوە بخزێمە ناو ئـــەو زەلکاوەوە، دەبوو بەخۆشـــم بڕیار و ئیرادەی خۆم هەبایە و ملکەچی هەواو نەفســـی دایکم نەکەوتبام. ئێســـتا بە شـــەوقەوە چاوەڕێـــی تەواوبوونی ماوەی بەندییەکەم دەکەم بۆ ئەوەی ســـەر لە نوێ بە ژیانێکی شەرافەتمەندانە ژیان دەست پێبکەمەوە.

منیش ورد و درشتی ڕووداوەکە و وەزعی خۆمم گێڕایەوە و دانم بە تاوان و هەڵەکانی خۆم ناو بڕیارمدا کۆتایی بەو بێئابڕوویەم بێنم

✿ (ضحی حداد) میدیاکارێکی عێراقییە، ساڵانێکە لە بواری ڕۆژنامە و میدیادا کاردەکات، دەرچووی کۆلێژی ڕاگەیاندنی زانکۆی بەغدایە، جگە لە نووسینی ڕۆژنامەوانی خانمی(ضحی حداد) شیعر و کورتە چیرۆکیش دەنووسێت، چەند توێژینەوەیەکیشی لە بارەی ژیانی ژنانی عێراق بەتایبەت دەربارەی پرسی توندوتیژی هەیە، هەفتەنامەی (گـــوڵان) ئەم گفتوگۆیەی لە بارەی مەسەلەی ناموس و تاوانەکانی شەرەف لەگەڵ ئەنجامدا.✿

میدیاکار و ڕۆژنامەنووسی عێراقی(ضحی حداد) بۆ گوڵان:

بۆ چارەسەرکردنی ئاریشەی ناموس پێویستە یاسا دادوەربێ نەک ویژدان

• بەبیانـــووی کرینەوەی ناموس ســـاڵانە هـــەزاران ئافرەت لە ڕۆژهەڵاتدا دەبنە قوربانی، یـــان توندوتیژیان بەرامبەر پەیڕەو دەکرێ، ئێوە چ ڕوانگەیەکتـــان بۆ ئـــەو دیاردەیە هەیە، ئایا هۆکارەکانی بە چییەوە پەیوەست دەکەن؟

- ناموس کۆمەڵە ئاکارێکە پەیوەندە بە کیان و پێکهاتەی کەسایەتی مرۆڤ، بێ دیاریکردنی رەگەزی ئەو مرۆڤـــە، بەڵام لای ئێمە هەر کە ناوی ناموس دەهێندرێت یەکڕاست بیروهۆشی تاك ڕووە و لایەنی زانیدەی و سێکسی ئافرەتان دەڕوات، لە کاتێکدا لە ڕووی لۆژیکییەوە گەر نامـــووس تەنیا ڕووە سێکســـییەکە بێ کەواتە دەبێ ئاکار و هەڵســـووکەوتە سێکســـییەکانی پیاوانیش بگرێتەوە، بەداخەوە ڕوانگەی مرۆڤی ڕۆژهەڵاتی لەم جۆرە مەسەلانەدا ڕوانگەیەکی کـــورت بینی یـــەك مەودایـــە، ناموس لای ئەوان کورت کردنـــەوەی هەموو خراپییەکانە لە کەینوونەی ژنان و ســـڕینەوە یان داپۆشـــینی هەڵەکانی پیاوانە.

ڕۆژهەڵاتییـــەکان پاکیزەیی کچان و خاوێنی ژنـــان وەك ســـیمبولی کۆمەڵایەتـــی خێڵ و خێزان تەماشـــادەکەن، بەڵام لە ورد و درشـــتی بڕیار و هەڵســـووکەوتەکانیان ئەوەی حیســـابی بۆ نەکرێ ڕاوو قســـەی ژنانە، تۆ وەرە سەیری ئەو دوو فاقیە کوشـــندەیە بکە، مێینە تاکێکی پەراوێزکراوی بێ ئیرادە و بێ بەهایە، کەچی لە مەســـەلەی ناموسدا هەموو بەهاکانی بنەماڵە تەنیا لە داوێنی ئەودا کۆدەکرێتەوە!!

لە ڕوانگـــەی ئەو راســـتییە کۆمەڵایەتییە تاڵەوە من دەپرســـم ئایا ڕەوایـــە تاکێکی وا بێ ئیرادە نوێنەرایەتی بنەماڵە و خێڵێك بکات؟ ئایا لۆژیك و یاسا ئەمە قەبوڵ دەکەن؟

• پێناسەی زانستیانەی ناموس زۆر جیاوازە لە پێناســـەکردنی لە ژێر ســـێبەری عادات و ترادسیۆنە کۆمەڵایەتییەکانەوە، چونکە زانست دەڵێت:

جگە لەلایەنـــە زانیدەییەکە ناموس بریتییە لـــە چەند ئاکارێکی دیکەی وەك درۆ و دزی و ڕێزگرتن و ....تاد. بەڕای ئێوە بە هەڵەتێگەیشتن لەو چەمکە هۆکارەکەی لە ئاینییەوە سەرچاوە دەگرێ یان فاکتەرێکی دیکە؟

- بێگومان هۆکارەکەی ئایین نییە، ئیســـلام ئایینێکی میانڕەوە، هەر لەگەڵ دابەزینی داوای ڕزگارکردنی ژنانی کردووە، ســـەرجەم ئەو کۆت و عاداتە جاهیلانەی تێکشـــکاند کە ئافرەتیان وەك کەرەستە و کۆیلە تەماشا دەکرد، لە سایەی ئیسلامدا ژنان مەقام و پایەیەکی بەهێزتریان لە کایەی دەوڵەت و کۆمەڵگەدا پێدرا، لەسەردەمی پێغەمبەر و خەلیفە ڕاشـــیدیەکاندا ژنان ئەسپی خۆیـــان لە بوارەکانی پزیشـــکی و بازرگانی و زانســـت و ئەدەبدا تاودابوو، ئیسلام کەرامەتی بەهەدەرچووی ژنانی عەرەبی گەڕاندەوە، بەڵام ئەوە عادات و تەقالیدەکانی کۆمەڵەکە بەربەست و ڕێگری لەبەردەم پێشڤەچوونی ژنان دادەنێن و بەبیانووی جیا جیا دەیچەوسێننەوە.

• پێت وانییە دەسەڵاتی پیاوسالاری لە پێناو بەردەوامیدان بەدەسەڵات و هێزی خۆی لەلایەك و شاردنەوەی هەڵە و هەڵسووکەوتە ئەخلاقییەکانی لەلایەکی دیکە پەنـــا بۆ کڕینەوەی ناموس و داڕشتن و ئەو شێوە تێژە بردووە؟

کۆمەڵگەی ئێمە کۆمەڵگەیەکی سەیر و سەمەرە، هەتا ئازار دەربڕین و هاواری ژنانیش بە عەیب و شورەیی دەزانێ

- بێگومان سەد دەرسەد تەواوە و ئەمە واقیعێکی ئازار بەخشە، لە هەڵسووکەوت و ژیانی ڕۆژانەشدا ژنان ناعەدالەتییەکی زۆریان بەرامبەر دەکرێ، ژنان لەسەر بچووکترین هەڵە سزا دەدرێن، گەر پیاو لە دەرەوەی ماڵ هەر کێشە و گرفتێکی هەبێ بە ئارەزووی خۆی مەزاجی ماڵ و منداڵەکەشی تێك دەدات، زۆر جار خەمی دڵتەنگی و خەفەتباریەکەی بەژنەکەی دادەڕێژێ، بەڵام ژنەکە بە هیچ شێوەیەك بۆی نییە نارەزایی دەرببڕێ یان لە دەست ئازار و خەمەکانی هاواری لێ بەرزببێتەوە.

بەهەمان شێوە ئەمەش هۆکارەکەی لە عاداتی کۆمەڵگەوە سەرچاوە دەگرێ، کۆمەڵگەی ئێمە کۆمەڵگەیەکی سەیرە دەنگی ئافرەتان یان هاوارکردنی بەعەیب و شورەیی دەزانێ، پێی وایە کائینێکە دەبێ بێ دەنگ و بێ ڕادەربڕین دابنیشێ.

لێرەوە ڕۆڵ و کاریگەری دەوڵەت لە بەرەنگاربوونەوەی ئەو عاداتە کۆمەڵایەتییانە پێویستییەکی گرنگە، دەوڵەت بەهۆی کۆمەڵە ڕێوشوێن و یاسا و ڕێنماییەکەوە دەتوانێ کاریگەری ترادسیۆنەکانی کۆمەڵگە کاڵ بکات و لە ژیانی ڕۆژانەدا پەکیان بخات.

● هەندێ لەو ژنانەی کوردستانیان جێیهێشتووە ئێستا لەگەڵ خێزانەکانیان لە ڕۆژئاوادا گیرساونەتەوە، بێگومان بەهۆی جیاوازی کلتووری و کۆمەڵایەتییەوە لەوانەیە ڕووبەڕووی کۆمەڵە ئاستەنگ و ئاریشەیەك ببن، بەڕای ئێوە بەهۆی ئەو جیاوازییەوە چ بەرکەوتنێك ڕوودەدات؟

- پێم وایە ئافرەتی کورد ئافرەتێکی خەباتکار و بە توانا و ئارامگر و خاوەن کەسایەتییەکی بەهێزە، بۆیە لەهەر بارو زروفێکدا بێ، دەتوانێ بەسەر ئاریشەکان زاڵ بێ و کەسایەتی خۆی بچەسپێنێ.

● لە ڕوانگەی گۆڕانکارییە کۆمەڵایەتی و ئابووری و کلتوورییەکان پێت وانییە پێویستیمان بە پێناسەیەکی نوێی ناموس هەبێ ، گەر وایە ئێوە چ پێناسەیەکتان هەیە؟

- جیاوازی نێوان ئێمە و ڕۆژئاواییەکان لەوەدایە ئێمە لە زۆربەی هەڵسووکەوت و ئەحکامەکانمان پشت بە (ویژدان) دەبەستین، بەڵام ئەوان یاسا ڕابەر و فریادرەسیانە، بۆیە شرۆڤەی من بۆ چارەسەرکردنی ئەو ئاریشەیە سەروەربوونی یاساییە و دەڵێم، لە چارەسەکردنی پرسی ناموسدا پێویستە یاسا دادوەربێ نەك ویژدان.

● خراپییەکانی بەردەوام بوونی ئەو ئاریشەیە بێ چارەسەری چین؟

- لە ناوچوونی یەك جارەکی نیوەی کۆمەڵ کە ژنانە بەدوای خۆیدا دێنێ ، نیوەکەی دیکەش نەخۆش سەرگەردان دەکات.

● ڕێگە چارەی شیاو بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئەو ئاریشەیە چییە، بە چ شێوە و ڕێگە نەخشەیەك دەتوانین بگەینە چارەسەری؟

- وەك گوتم تەنیا یاسا دەتوانێ ئەو کارە بکات،، دادپەروەری بچەسپێنێ و ماف بۆ ماف خورا و و زوڵملێکراوان بگەڕێنێتەوە، بێگومان لەوەشدا مەبەستم لە یاسایەکی سەروەرە، بێ جیاوازی پەیڕەو بکرێ.

ئافرەتی کورد ئافرەتێکی خەباتکار و بەهێزە لەهەر باروودۆخێکدابێ کەسایەتی خۆی دەچەسپێنێ